

บทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน  
ในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10  
ROLE OF MONKS IN PROMOTING QUALITY OF LIFE OF THE  
PEOPLE IN THE ECCLESIASTICAL ADMINISTRATION  
AREA REGION 10

<sup>1</sup>พระบัวสอน ทองสลับ, <sup>2</sup>ภักดี โพธิ์สิงห์ และ <sup>3</sup>ยุภาพร ยุภาศ

<sup>1</sup>Phra Buasorn Tongsalab, <sup>2</sup>Phakdee Phosing and <sup>3</sup>Yupaporn Yupas

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ประเทศไทย  
Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand.

<sup>1</sup>Tongsarat\_B@gmail.com

Received December 25, 2020; Revised February 12, 2021; Accepted March 20, 2021

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน สังกะระห์กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน เพื่อศึกษาระดับและปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน และเพื่อสร้างและยืนยันรูปแบบบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาจากการเอกสาร และการศึกษาข้อมูลจากภาคสนาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 375 รูป เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.980 ผลการวิจัย พบว่า 1. การสังเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10

<sup>1</sup> นักศึกษาปริญญาเอกสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

<sup>2</sup> รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

<sup>3</sup> รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ประกอบด้วย ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ สาธารณสงเคราะห์ ด้านการให้ความรู้ความเข้าใจ ด้านการเสริมสร้างเจตคติและด้านการเสริมสร้างพฤติกรรม 2. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 ได้แก่ ด้านศาสนศึกษา ด้านสาธารณสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านความรู้ความเข้าใจ 3.รูปแบบบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าไคว์-แอสควร์ (Chi - Square) เท่ากับ 3320.519 ค่าชั้นแห่งความเป็นอิสระ (df) เท่ากับ 1503 ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (P-Value) เท่ากับ 0.0594 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.886 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบของ Tucker-Lewis (TLI) เท่ากับ 0.866 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.0061 ค่าดัชนีรากของกำลังที่สองเฉลี่ยเฉพาะของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (RMSEA) เท่ากับ 0.057 มีค่าระหว่าง 0.005-0.80 ผลการตรวจสอบรูปแบบบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี 4. ผลการประเมินยืนยันรูปแบบบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ( = 4.60)

**คำสำคัญ :** บทบาทพระสงฆ์, การส่งเสริมคุณภาพชีวิต, เขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10

## Abstract

The objectives of this research were: to study the role of monks in promoting quality of life of the people synthesized with the theoretical concept related to the role of monks in promoting quality of life of the people; to study the level and factors affecting the role of monks in promoting quality of life of the people; and to create and confirm the model of the role of monks in promoting quality of life of the people in the Ecclesiastical Administration Area Region 10. It was a mixed methodology research including: qualitative research by gathering information from documents and collecting information through in-depth interview in the field; and quantitative research by collecting information from sampling group of 375 monks through questionnaires with 5 rating scales and reliability of the whole questionnaire at 0.980. The results of this research were as the followings: 1. The synthesis of the role of monks in promoting quality of life of the people in the Ecclesiastical Administration Area Region 10 consisted of the following aspects: Governance; Religious Study; Welfare Education; Buddhism

Propagation; Public Facilities; Public Welfare; Provision of Knowledge and Understanding; Attitude Enhancement; and Behavioral Enhancement 2. Factors affecting the development of the role of monks in promoting quality of life of the people in the Ecclesiastical Administration Area Region 10 included: Religious Study; Public Welfare; Public Facilities; Buddhism Propagation; Welfare Education; and Provision of Knowledge and Understanding. 3. The congruence of the model of the role of monks in promoting quality of life of the people in the Ecclesiastical Administration Area Region 10 was with the empirical data of Chi – Square at 3320.519, Degrees of Freedom (df) at 1503, Probability Value (P-Value) at 0.0594, Comparative Fit Index (CFI) at 0.886, Tucker-Lewis Index (TLI) at 0.866, Standardized Root Mean Squared Residual (SRMR) at 0.0061, Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) at 0.057 with the value between 0.005-0.80. The results of checking the model of the role of monks in promoting quality of life of the people in the Ecclesiastical Administration Area Region 10 was well congruent with the empirical data. 4. Results of the overall evaluation confirming the model of the role of monks in promoting quality of life of the people in the Ecclesiastical Administration Area Region 10 was at the highest level ( $\chi^2 = 4.60$ ).

**Keywords:** Role of Monks, Quality of Life Promotion, the Ecclesiastical Administration Area Region 10

## บทนำ

นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันคนไทยส่วนใหญ่มีความศรัทธาและนับถือพระพุทธศาสนา จนพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานและแก่นสารของขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมไทย ที่คนไทยยึดถือปฏิบัติเป็นแนวทางวิถีชีวิตที่กลมกลืน เมื่อคนไทยตั้งถิ่นฐานรวมกลุ่มเป็นชุมชน หมู่บ้านขึ้นที่ใดจะมีวัดปรากฏในชุมชนนั้น เพื่อแสวงหาเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจเป็นการขัดเกลาจิตใจให้มีความสงบ อาศัยพระสงฆ์ให้การแนะนำสั่งสอนโดยนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามาเป็นที่พึ่งทางจิตใจ เพื่อค้นพบความจริงอันเป็นสัจธรรมในชีวิตของตนเอง และยกระดับของจิตใจให้สูงขึ้น สังคมไทยประกอบด้วยสถาบันหลักที่สำคัญ คือ สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยโดยเฉพาะ สถาบันพระพุทธศาสนาถือได้ว่าเป็นศาสนาที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิต การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ดังนั้น พระสงฆ์จึงเป็นผู้นำทางจิตใจของชาวบ้านและสังคมเป็นที่เคารพนับถือบูชา พระไพศาล วิสาโล, (2529 : 72-73) กล่าวว่า “เมื่อชาวบ้านมีความทุกข์เดือดร้อนไม่สบายใจก็จะมาขอคำปรึกษาจากพระสงฆ์ เมื่อมีกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ เช่น ขุดบ่อน้ำ สร้างโรงเรียน ทำถนน สร้างสะพาน พระสงฆ์ก็จะมียุทธบาทในการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนทุกครั้ง” ดังนั้น พระสงฆ์จึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญและมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นต่อชุมชน

และสังคม นอกจากนั้นพระสงฆ์ยังเป็นผู้นำเอาหลักพุทธธรรมคำสั่งสอนมาอบรมประชาชนเพื่อไปสู่การประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข และพื้นฐานของคนไทยส่วนใหญ่เกิดมาก็นับถือพระพุทธศาสนาโดยกำเนิด ให้ทาน แบ่งปัน รู้จักพระสงฆ์ในฐานะเป็นบุคคลที่ต้องเคารพเชื่อฟังในชุมชนมีวัดเป็นศูนย์กลาง มีพระสงฆ์เป็นผู้นำทางด้านจิตใจและสติปัญญา ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประชาชน

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), (2549 : 14-117) กล่าวว่า ในอดีตพระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทโดยตรงในการให้ความรู้และแนวทางปฏิบัติอันเป็นประโยชน์แก่การพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ประชาชนในชุมชน ส่งเสริมให้ประชาชนใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นและมีการพัฒนาต่อตนเองและผู้อื่น ให้มีความเป็นสัสมัภาพ คือ ความถึงพร้อมแห่งศีล จึงทำให้มีความสุขทั้งกายและจิตใจ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคม ชุมชนได้อย่างสงบ มีความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจ มีความเอื้ออารีต่อกันและกัน ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือเกื้อกูลกันเสมอ หากประชาชนสามารถนำหลักธรรมคำสอน ความรู้และการปฏิบัติที่ถูกต้องตามแนวทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิต เพียบพร้อมในการคบคนดีเป็นมิตร ตลอดจนกระทั้งทำตนเป็นคนดี เพื่อเป็นมิตรแก่คนอื่น และมีความสุขชีวิตา ความ เป็นอยู่เหมาะสม คือ ความเป็นอยู่เหมาะสมก็จะสามารถนำพาชุมชนและสังคมไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนได้

ปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาของสังคมได้มีการขยายตัวมากขึ้น บทบาทของพระสงฆ์ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนมีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมบ้าง จากที่พระสงฆ์จะเป็นผู้นำในด้านการให้ความรู้ การปฏิบัติ และการเป็นผู้ระดมทุนทรัพย์ที่ใช้ในกิจการต่างๆ เพื่อการพัฒนาโดยตรงจากประชาชน เปลี่ยนเป็นมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งทางราชการและทางเอกชนเข้าร่วมดำเนินการด้วย เช่น โรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่จากพัฒนาชุมชนระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด หรือหน่วยงานราชการอื่นๆต่างเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน จึงนับว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนได้มีหลายภาคส่วนให้ความสนใจ และให้ความสำคัญก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่ชนบทมากขึ้น สำหรับการปกครองคณะสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วัดที่ตั้งในชุมชนท้องถิ่น มีประชาชนอาศัยอยู่มากพอสมควร โดยมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ส่งเสริมประชาชนในท้องถิ่นมาโดยตลอด

จากที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา บทบาทของพระสงฆ์เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 10 ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในยุคไทยแลนด์ 4.0 ว่าพระสงฆ์ในปัจจุบันมีบทบาทอย่างไรบ้างในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และศึกษาถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ที่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากพระสงฆ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งนี้สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้เป็นแนวทางของพระสงฆ์ในการพัฒนาให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนต่อไป

## วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10
2. เพื่อศึกษาระดับและปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10
3. เพื่อสร้างรูปแบบบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10
4. เพื่อประเมินรูปแบบบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10

## วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดดำเนินการวิจัย ดังนี้

### 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ พระสงฆ์ในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 5,937 รูป(สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. 2562 : 1)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนของพระสงฆ์ในเขตพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ยโสธร อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ สุรินทร์และอุบลราชธานี การสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 375 คน โดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane (1973)

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ พระสงฆ์ในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 จำนวน 40 รูป โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

### 2. ขอบข่ายด้านเนื้อหา

บทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 ใน 6 ด้าน คือ 1) ปัจจัยด้านการปกครอง 2) ปัจจัยด้านศาสนศึกษา 3) ปัจจัยด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) ด้านสาธารณูปการ และ 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์

### 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาบทบาทพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วน มีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) กำหนดน้ำหนักคะแนนเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด : 2535)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามวัดระดับเจตคติและปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10

### 3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง มาตรวจสอบความสมบูรณ์และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้จะใช้สถิติเชิงบรรยายเป็นหลักในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์และเสนอค่าสถิติเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปให้ผู้ให้ข้อมูลวิเคราะห์ใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

3.2 การวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย () ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอแบบความเรียงและพรรณนาวิเคราะห์ (บุญชม ศรีสะอาด : 2535).

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คำถามปลายเปิดใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และนำเสนอเป็นแบบพรรณนาความ

### ผลการวิจัย

จากการวิจัยบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 สรุปผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับและปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่มีผลต่อการ

ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.26$ , S.D.= 0.433) มีค่าความเบ้ (SKEW) เท่ากับ -.629 มีค่าความโด่ง (KUR) เท่ากับ .256 แสดงว่าข้อมูลมีการแจกแจงโค้งแป้นและมีค่าความโด่งปกติ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากด้านที่อยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก คือ ด้านการเสริมสร้างเจตคติ ( $\bar{X} = 4.35$ , S.D. = .487) รองลงมา คือ ด้านการปกครอง ( $\bar{X} = 4.31$ , S.D.= .501) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ( $\bar{X} = 4.30$ , S.D.= .555) ด้านศาสนศึกษา ( $\bar{X} = 4.30$ , S.D. = .536) และด้านการเสริมสร้างพฤติกรรม ( $\bar{X} = 4.26$ , S.D.=.472)

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 โดยใช้สถิติพหุคูณถดถอยเชิงเส้น (Multiple Linear regression analysis) โดยเลือกวิธีการแบบ Stepwise พร้อมกำหนดนัยสำคัญของการทดสอบที่ระดับ.05 พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 6 ตัว ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (BD) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ ด้านศาสนศึกษา (RS) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ (RE) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (BP) ด้านสาธารณูปการ (PF) และด้านสาธารณสงเคราะห์ (AI) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.034 ถึง 0.69 ตัวแปรทั้ง 6 ตัวแปรจึงเหมาะสมที่จะนำไปเข้าสมการพหุคูณถดถอยเชิงเส้น (Multiple linear regression) ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยใช้ F-test (ANOVA) พบว่า ตัวแปรอิสระทั้งห้าตัว ได้แก่ ด้านศาสนศึกษา (RS) ด้านสาธารณสงเคราะห์ (AI) ด้านสาธารณูปการ (PF) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา(BP) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ (RE) มีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับตัวแปรตาม (บทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 ประกอบไปด้วย ด้านการให้ความรู้ความเข้าใจ ด้านการเสริมสร้างเจตคติ ด้านการเสริมสร้างพฤติกรรม) ( $F = 154.718$  ;  $p\text{-value} = 0.001$ )

3. ผลการสร้างรูปแบบบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 ผลการวิเคราะห์ยืนยัน พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความตรงของโมเดล จากค่าไคว์ - แสควร์ (Chi - Square) เท่ากับ 3320.519 ค่าขั้นแห่งความเป็นอิสระ (df) เท่ากับ 1503 ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (P - Value) เท่ากับ 0.0594 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.886 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบของ Tucker - Lewis (TLI) เท่ากับ 0.866 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.061 ค่าดัชนีรากของกำลังที่สองเฉลี่ยเศษของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (RMSEA) เท่ากับ .057 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ( $\lambda$ ) มีค่าระหว่าง 0.05 - 0.80 กล่าวโดยสรุปจาก

ค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความตรงของโมเดลดังกล่าวนี้หมายความว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดองค์ประกอบ พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ( $\lambda$ ) ของตัวบ่งชี้องค์ประกอบองค์นี้มีค่าเป็นบวกทั้งหมด คือ มีค่าตั้งแต่ 0.724 - 0.880 และเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน ( $\lambda$ ) เป็นรายองค์ประกอบ พบว่า รูปแบบบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 (BD) องค์ประกอบที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ ด้านสาธารณูปการ (PF) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.882 รองลงมา คือ ด้านศาสนศึกษา (RS) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.877 ด้านสาธารณสงเคราะห์ (AI) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.836 สำหรับองค์ประกอบที่มีน้ำหนักความสำคัญต่ำสุด คือ ด้านการให้ความรู้ความเข้าใจ (KN) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.724 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ ( $R^2$ ) มีค่า 0.525 - 0.778

สามารถสรุปการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อทราบรูปแบบบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 (BD) วัดจากองค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี โดยพิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความตรงของรูปแบบ จากค่าไค - แสควร์ (Chi - Square) เท่ากับ 3320.519 ค่าขั้นแห่งความเป็นอิสระ (df) เท่ากับ 1503 ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (P-Value) เท่ากับ 0.0594 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.886 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบของ Tucker - Lewis (TLI) เท่ากับ 0.866 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.061 ค่าดัชนีรากของกำลังที่สองเฉลี่ยเศษของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (RMSEA) เท่ากับ .057 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ( $\lambda$ ) มีค่าระหว่าง 0.05 - 0.80 กล่าวโดยสรุปจากค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความตรงของโมเดลดังกล่าวนี้หมายความว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี

4. ผลการยืนยันรูปแบบบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 ผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์และเสนอแนะในการสร้างรูปแบบการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 ประกอบด้วย ด้านการปกครอง (GO) ด้านศาสนศึกษา (RS) ด้านการศึกษา สงเคราะห์ (RE) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (BP) ด้านสาธารณูปการ (PF) ด้านสาธารณสงเคราะห์ (AI) ด้านการให้ความรู้ความเข้าใจ (KN) ประกอบด้วย สร้างเครือข่าย/องค์กร การดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา การรับรู้เทคโนโลยีและการสื่อสาร ความสมบูรณ์ของชีวิต สนับสนุนและส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรม การมีความรู้ ด้านการเสริมสร้างเจตคติ (AT) ประกอบด้วย คุณธรรมจริยธรรม จิตอาสา เป็นแบบอย่างที่ดีในชุมชน

สัมมาทิฐิ การคุ้มครองอารักขาสมณะ ซี พรหมณ์ ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ด้านการเสริมสร้างพฤติกรรม (BE) ประกอบด้วย การอยู่เป็น ดูเป็น ฟังเป็น ยอมรับความจริง สวดมนต์ และการประเมินรูปแบบบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 จากผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 10 คน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อรูปแบบบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X} = 4.60$ ) ถ้าพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 3 ด้านและระดับมากจำนวน 1 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านความถูกต้อง ( $\bar{X} = 4.70$ ) รองลงมาด้านความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X} = 4.60$ ) ด้านอรรถประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X} = 4.60$ ) และด้านความเป็นไปได้ มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X} = 4.50$ ) น้อยที่สุดตามลำดับ

## อภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 มีข้อควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. บทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 โดยภาพรวมผลการวิจัยครั้งนี้ มีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัย และจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ปรากฏว่า ตัวแปรในองค์ประกอบเดียวกันมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 2632.845 แสดงว่ามีค่ามากแตกต่างจากศูนย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้ (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) ซึ่งเป็นดัชนีบอกความแตกต่างระหว่าง เมทริกซ์ สหสัมพันธ์ของตัวบ่งชี้สังเกตได้ควรมีค่ามากกว่า .80 จากผลการวิเคราะห์ค่าดัชนี (Kaiser - Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) มีค่าเท่ากับ 0.943 แสดงว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบได้ ซึ่งได้องค์ประกอบบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 ประกอบด้วย ด้านการปกครอง (GO) ด้านศาสนศึกษา (RS) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ (RE) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (BP) ด้านสาธารณูปการ (PF) ด้านสาธารณสงเคราะห์ (AI) ด้านการให้ความรู้ความเข้าใจ (KN) ด้านการเสริมสร้างเจตคติ (AT) ด้านการเสริมสร้างพฤติกรรม (BE) ซึ่งจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีมีความตรง และสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งเป็นโมเดลที่สามารถนำไปใช้เป็นบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 ได้ โดยมีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

จากผลการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการสร้างกรอบแนวคิด การร่าง บทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 ประกอบด้วย ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ ด้านสาธารณสงเคราะห์ ด้านการให้ความรู้ความเข้าใจ ด้านการเสริมสร้างเจตคติ ด้านการเสริมสร้างพฤติกรรม ซึ่งถ้าพิจารณาลักษณะของบทบาทที่ปรากฏอยู่ในสังคมให้ลึกซึ้งแล้ว จะพบบทบาทอยู่หลายลักษณะ เช่น บทบาทตามที่กำหนด (Prescribed Role) บทบาทที่ผู้อื่นคาดหวัง (Expected Role) บทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่ง (Subjective Role) บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Enacted Role) บทบาทที่ผู้อื่นรับรู้ (Perceived Role) และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ได้กำหนดบทบาทไว้ 6 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ ด้านสาธารณสงเคราะห์ พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2534) ได้แสดงว่า พุทธธรรมเป็นการแนะแนวต้นแบบเพราะการแนะแนวพุทธธรรมนี้ ส่งเสริมให้บุคคลรู้จักช่วยตนเอง ยอมรับศักยภาพของมนุษย์ในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนให้รู้จักในเงื่อนไขเหตุปัจจัยและวิธีการ ศาสนาในฐานะบูรณภาพของสังคม ย่อมส่งเสริมการอยู่ร่วมกันระหว่างศาสนาที่มีความเชื่อถือในคำสั่งสอนของศาสนาเป็นแนวเดียวกัน ทำให้มนุษย์มีค่านิยมและบทบาทสังคมที่จะทำร่วมกันเพื่อรักษาค่านิยมไว้ ซึ่งเป็นการรักษาความมั่นคงของสังคม และกระบวนการอบรมสั่งสอนระเบียบวินัยไปด้วย โจ ชิม วอช (Joa chim Wach) ได้อธิบายหน้าที่ของศาสนาต่อมนุษย์และสังคมไว้มี 6 ประการ คือ ศาสนาช่วยอภิบาลอารมณฺ์ ศาสนาช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาวะเหมือนธรรมชาติ ศาสนากำหนดกฎจารีตประเพณีและค่านิยมของสังคมให้คงความศักดิ์สิทธิ์ไว้ ศาสนาสามารถขยายมาตรฐานด้านค่านิยมตามจารีตประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมาเป็นสถาบัน มนุษย์ปฏิบัติหน้าที่ไปตามกฎเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ และศาสนาผูกพันอยู่กับสังคม และสามารถใช้งานได้เต็มที่ในด้านการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล จึงมีการประยุกต์หลักธรรมและปรับเปลี่ยนวิธีการสอนเพื่อแก้ไขปัญหา ในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยการส่งเสริมระบบการเรียนรู้ด้วยการส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ เพื่อสร้างทุนชุมชน ส่งเสริมการไว้นิเื่อเชื่อใจและการสื่อสารต่อกันโดยประยุกต์หลักทวารวาสธรรม พระสงฆ์มีบทบาทส่งเสริมองค์กรชุมชนด้วยการเป็นผู้ปลุกจิตสำนึก ผู้ให้การเรียนรู้ผู้ส่งเสริมคุณธรรมและผู้ให้คำปรึกษา อาศัยบทบาทดังกล่าวในการส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มใน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นแนะนำเตรียมการขั้นก่อตั้งกลุ่ม ขั้นดำเนินกิจกรรมด้วยการให้มีการจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ โดยการให้การเรียนรู้ และส่งเสริมคุณธรรมและขั้นดำเนินกิจกรรมมุ่งหมายให้กลุ่มเกิด พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นผู้นำชุมชน ด้วยการกระตุ้นปลุกจิตสำนึก นำเทคนิคในการเข้าถึงชุมชน การสื่อสารกับชุมชน ผ่านการสนทนา การบรรยาย ป้ายข้อความสื่อด้วยหลักธรรม โดยให้มีการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และเป็นผู้ให้คำปรึกษาในการพัฒนากิจกรรมกลุ่ม ซึ่งตั้งเป้าหมายไว้ คือ ชุมชนปลอดอบายมุข โดยขั้นตอนกิจกรรมมุ่งให้

เกิดการเรียนรู้ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของตนเอง การชี้ให้ชุมชนเห็นโทษของอบายมุข การแก้ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้น กิจกรรมการพัฒนาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนจากผลสรุปการวิจัยพบว่า บทบาทของพระครูศีลวรารักษ์ ได้ส่งผลให้ได้ร่วมมือกันทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อเป็นแรงผลักดันให้มีชุมชนอยู่รอดและพึ่งพากันเองในชุมชน การพัฒนาของเมือง 2 ด้าน คือ ด้านจิตใจ ได้แก่ การอบรมสั่งสอนให้ประชาชนมีศีลธรรม คุณธรรม ความดีงาม ตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยเน้นการไปปฏิบัติมากกว่าการสอนให้รู้เท่านั้น ด้านวัตถุ ได้แก่ การพัฒนาการศึกษา สาธารณสุข และอื่นๆ ตลอดจนการเป็นผู้นำในการตั้งกองทุนผ้าป่าช่วยชาติ มีพระสงฆ์ที่พัฒนาหลายรูป ได้ปรับเปลี่ยนความเชื่อและค่านิยมของชาวบ้านในด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ การอบรมสั่งสอนแนะนำชาวบ้านว่า การทำความสะอาดบ้านเรือนหรือชุมชน ไม่ทิ้งขยะมูลฝอยลงแม่น้ำลำคลอง ก็คือการทำบุญอย่างหนึ่ง สอดคล้องกับ สมพร เทพสิทธิ (2538 : 126) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน พบว่า การเป็นผู้นำทางจิตใจ ศรัทธา และปัญญา การพัฒนาจิตใจของประชาชน ด้วยกระบวนการให้การศึกษาศาสนา ส่วนการส่งเสริมประชาชนทั้งด้านการศึกษาของเยาวชนและประชาชนในรูปแบบต่างๆ อาทิ ศูนย์อบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัด การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน ทั้งระดับประถมและมัธยมศึกษา ทั้งการศึกษาพระปริยัติธรรม การจัดวัดให้เป็นแหล่งความรู้และเป็นอุทยานการศึกษา เป็นต้น และบทบาทสงเคราะห์ผู้ประสบความทุกข์ยาก เดือดร้อน และการแก้ไขปัญหามุขมนั้น พระสงฆ์ควรให้การสงเคราะห์เท่าที่ทำได้ โดยการให้ธรรม คำปรึกษา แนะนำ กำลังใจ โดยจะต้องทำเป็นขั้นตอนตามหลักอริยสัจสี่ของพระพุทธเจ้า การส่งเสริมและพัฒนาศึกษา การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ การพัฒนาเพื่อจัดระเบียบชุมชน การพัฒนาการสาธารณสุข การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การฝึกอบรมพัฒนาอาชีพ การส่งเสริมการเกษตร และกิจกรรมการพัฒนาอื่นๆ ตามลำดับ สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อบทบาทการพัฒนาชุมชนได้แก่ ความเกี่ยวข้องกับชาวบ้านและความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาชุมชน พระสงฆ์รูปที่พุทธศาสนิกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ความเคารพศรัทธา มีที่ศรัทธาต่อบทบาทด้านการอบรมสั่งสอนคุณธรรม การพัฒนาสังคมและบทบาทที่เหมาะสมในยุคโลกาภิวัตน์ว่า จากบทบาทตามบริบทของพระพุทธศาสนา ซึ่งมีหน้าที่หลัก 2 ประการคือ การอบรมตน และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และบทบาทที่องค์กรสงฆ์กำหนดให้มีบทบาทสำคัญ 5 ประการ คือ การศึกษาพระพุทธศาสนา การปกครองคณะสงฆ์ การเผยแผ่พระธรรมคำสอน การสร้างสาธารณูปการ และงานสาธารณสงเคราะห์ และสรุปได้ว่าบทบาทของพระสงฆ์ในยุคโลกาภิวัตน์ มีองค์ประกอบ 3 ประการคือ (1) บทบาทของพระสงฆ์ในการอบรมตน ได้แก่ ศีลธรรมสิกขา ปฏิบัติเคร่งครัด ปกครองสงฆ์ (2) บทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่ศาสนา ได้แก่ สอนธรรมะ พัฒนาสังคม พัฒนาวัด และ (3) บทบาทใหม่ของพระสงฆ์ยุคโลกาภิวัตน์ ได้แก่ ติดตามข่าวสาร ร่วมแก้ไขปัญหาสังคม และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการส่วนมากจะเน้นไปที่การพัฒนาที่จิตใจ การอบรมสั่งสอน การแนะนำ มากกว่าด้านอื่นๆ เพราะสามารถนำธรรมะมาสาธยายให้กับประชาชนได้รับฟัง โดยไม่เน้นที่การใช้งบประมาณ ส่วนด้านอื่นยังอยู่ในระดับน้อยหรือปานกลาง เพราะต้องอาศัยงบประมาณในการดำเนินการ

## องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ผลจากการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 ในครั้งนี้ ได้องค์ความรู้ที่อาจเป็นประโยชน์ในการเป็นข้อมูลพื้นฐานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตปกครองของคณะสงฆ์ภาค 10 พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนประกอบด้วย บทบาทที่ถูกกำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 กำหนดองค์ประกอบได้ดังนี้ คือ องค์ประกอบด้านการปกครอง องค์ประกอบด้านศาสนศึกษา องค์ประกอบด้านการศึกษา สงเคราะห์ องค์ประกอบด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา องค์ประกอบด้านสาธารณูปการ และ องค์ประกอบด้านสาธารณสงเคราะห์ และการศึกษาภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจในคุณภาพชีวิต เจตคติ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และพฤติกรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

## เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ชมรมเด็ก.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), (2534), *พุทธศาสตร์กับการแนะแนว*, กรุงเทพฯ : สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2534.
- \_\_\_\_\_. (2549), *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ*, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระไพศาล วิสาโล, อำนาจและยุทธวิธีไร้ความรุนแรง, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- สมพร เทพสิทธิ์า, (2538), *บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน*, กรุงเทพฯ : สภาযুพุทธิกสมาคมแห่งชาติในพระบรมราชูปถัมภ์.